

מטעמי תורת זילים

פרשת שמות – מטה האלקים של משה רבינו

ה' יתברך נתן למשה רבינו סימן על מנת שיאמינו בו בני ישראל, על ידי שהמטה שלו יהפוך לנחש ויחזור שוב להיות מטה ככתחילה שנאמר "ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר מטה: ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש ויגנס משה מפניו: ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו: למען יאמינו כי נראה אליך ה' אלקי אבתם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב" (בראשית ד, ב - ד). **וכאשר משה שב למצרים ה' ציוה אותו לקחת את המטה שנאמר "וְאֵת הַמֶּטֶה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בוֹ אֶת הָאֹתוֹת" (שמות ד, יז) (רבינו בחיי שמות ד, יז).** והוא אכן לקח אותו עמו שנאמר "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלקים בידו" (שמות ד, ט). **המטה הוזכר במכות מצרים, בקריעת ים סוף, בתקופת הליכת ישראל במדבר, בהכאת הצור ואף במלחמה הגדולה נגד עמלק שנאמר "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידו" (שמות יז, ט).**

יש להבין, מדוע הקב"ה ציוה את משה רבינו לקחת דווקא את המטה הזה בידו ולעשות עמו את כל המופתים בארץ מצרים?

המטה נוצר בימי בראשית והיה שרביטו של מלך מלכי המלכים

עניין גדול היה במטה שעשה בו משה רבינו את האותות במצרים (דרשות על התורה לר' יהושע אבן שועיב תלמידו של הרמב"ן פרשת וארא דף כא ע"ב טור א ד"ה ואמר שלח ידך) **לפי שהוא נברא בימים הראשונים של בריאת העולם ביום שישי 'בין השמשות' של ערב שבת הראשונה בבריאה** (רבינו עובדיה מברטנורא פרקי אבות ה, ז) **והיה עשוי מחומר 'סנפרינון'** (שמות רבה פרשה ח סימן ג, ילקוט שמעוני לר' שמעון הדרשן מפרנקפורט בפרשת שמות רמז קע"ג) **שהוא מעין אבן ספיר** (ספר 'בית אלקים' לר' משה מטראני המכונה בשם המבי"ט שער היסודות פרק כב ד"ה והראיה מן הקבלה). **וכל דבר שנברא בין השמשות היא בריה העומדת בפני עצמה בעולם** (ראה את עשרת הדברים שנבראו בין השמשות בפרקי אבות ה, ז) **שהתחדשה ונבראה ללא התחלה או שורש ושאין להן המשך שיתחווה מהם דבר, בדומה לזמן שבו הוא נברא כלומר 'בין השמשות', שגם אצלו ההתחלה והסוף לא ידועים. לכן המטה לא נתלש משום עץ ולא נחצב משום מחצב לפי שאין עוד עץ או מחצב שהוא ממש ממינו, אלא הוא ראשון והוא אחרון שנברא בעולם כמותו** (ספר 'בית אלקים' לר' משה מטראני המכונה בשם המבי"ט שער היסודות פרק כג ד"ה ואחר הערות אלו).

המטה היה שוקל ארבעים סאה (שמות רבה ח סימן ג, ילקוט שמעוני פרשת שמות רמז קע"ג) **כפי שנרמז אצל משה רבינו כאשר אמר לו ה' יתברך "ויאמר אליו ה' מזה קרי: מה זה) בידך ויאמר מטה" (שמות ד, ב) שהתיבות "מזה בידך" כנגד המטה שהיה משקלו מי סאה** (נפש חיים לר' חיים פאלאגי מערכת מי אות מב). **צורת המטה היתה צורת האות ו'** (שפתי כהן על התורה בראשית פרק א ד"ה נחזור לענייננו), **והוא היה שרביטו של מלך מלכי המלכים** (מדרש ישורן טובי תהלים כא ד"ה דבר אחר, מגלה עמוקות - רב אופנים אופן רעט, 'חומת אנך' להחיד"א פרשת שמות אות א) **אשר ניתן למשה רבינו להשתמש בו** (מדרש ישורן טובי תהלים כא ד"ה דבר אחר) **ולעשות בו ניסים, כמו נס הפיכת המטה לנחש** (מדרש אגדה שמות ד, ט). **לכן הוא נקרא בשם "מטה האלקים"** **כפי שנאמר "ויקח משה את מטה האלקים בידו"** (שמות ד, ט) (אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א ממחרת"ו ד"ה אר"ש. וראה בספר 'קנאות ה' צבאותי לר' משה חיים לוצאטו בפרק 'התהפכות המטה לנחש והנחש למטה' וכן פרק 'המשיח יושב על פתחי רומי' שהאריך בסוד סיבת הפיכת המטה דווקא לנחש. וכתב שם שבעקבות חטא אדם הראשון על ידי הנחש הקדמון ירדה השכינה ונעשה מימטה לנחש, ולכן ישראל סבלו בגלות מצרים להיתקן מוזהמת 'הנחש' הקדמון. ובחזרת הנחש שוב לימטה' על ידי משה רבינו ניטלה השליטה מהקליפות. עיי"ש ואכמ"ל).

המטה היה מגולף מארבעה צדדיו (אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א ממחרת"ו) **כאשר כל צד היה לו ייעוד אחר** (אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א גליון) **בצד אחד היו חקוקים אותיות "דצ"ך עד"ש באח"ב"** (ראה ילקוט המכירי בחקוק א, ז, וכן שמות רבה ח, א) **שהם ראשי תיבות המכות, וכפי שרמז על כך בעל הגדה של פסח בתיבות "ובאותות זה המטה"** (שמחת הרגל להחיד"א על הגדה של פסח דף לה ע"ב על התיבות 'ובאותות זה המטה'). **ובצד שני של המטה היה חקוק שם הוי"ה** (אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מרבי אברהם גלאנט). **בצד שלישי היה חקוק שם קדוש המכונה ע"ב** (עפ"י רבינו בחיי בראשית כד, טז, ועפ"י אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א ממחרת"ו) **ובצד הרביעי היה שם קדוש נוסף, כפי הנראה שם המכונה מ"ב** (עפ"י אור החמה) על זוהר פרשת וארא דף כח ע"א מהרמ"ק, ועפ"י הקדמת זוהר דף טו ע"א) **ויש אומרים שהיה בצד זה גם נחש** (אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מרבי אברהם גלאנט) **המצויר על גבי אבן צור, שנחקק כאשר משה רבינו היה בסנה, בשעה שנהפך המטה לנחש** (ילקוט חדשי ערך נסים ונפלאות אות ד בשם זוהר). **בראש המטה היה משען ובו ציור של יד** (ספר 'התמונה' המיוחס לר' ישמעאל כהן גדול תמונה ב, ז).

הקב"ה חקק את המטה בגן עדן העליון באמצעות שמו הקדוש, ולכן היה למטה קדושה יתירה (עפ"י זוהר פרשת וארא דף כח ע"א ד"ה ואמרת אל אהרן). **ובכוח כל השמות הקדושים שהיו חקוקים במטה** (עפ"י אור החמה) שהוא ליקוט כמה מפרשים על זוהר לר' אברהם אזולאי זקנו של החיד"א על זוהר פרשת וארא דף כח ע"א וכפי שפירש הרמ"ק) **מכל ארבע צדדיו** (עפ"י אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א ממחרת"ו, עפ"י אור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א ממחרת הגליון) **ניתן היה לשלוט על כל היצירה ואפילו על המלאכים שבעליונים**. ובכללם גם על שרי מעלה הממונים על ארבע היסודות שהם אש, מים, רוח, עפר – לפי שכולם היו משועבדים לימטה האלקים ולמי שמחזיק בו. וזה הסיבה שהמטה הזה גינף בגן עדן העליון שהוא סוד כסא הכבוד, על מנת שיהיה שליט על כל מעשה בראשית (עפ"י אור החמה) לר' אברהם אזולאי זקנו של החיד"א על זוהר פרשת וארא דף כח ע"א מהרמ"ק). **ומזה הטעם הוא נקרא בשם 'מטה' כי על ידו ניתן להטות דבר לכל צד ולכל מה שרוצים, עד שאפילו ים יכול להפוך ליבשה** (עפ"י ספר 'עבודת ישראל' לר' ישראל הופשטיין מקונויץ פרקי אבות ד"ה עשרה דברים נבראו).

מטה האלוקים נמסר לאדם הראשון ומשם עבר בין גדולי הדורות

לפני שאדם הראשון גורש מגן עדן (פרקי דרבי אליעזר' תחילת פרק יט) ניתן לו המטה שנברא 'בין השמשות' והוא יצא לעבוד את האדמה. אדם הראשון מסר את המטה לידי חנוך, וחנוך העבירו לנח, ונח מסרו לבנו שם, שם מסרו לאברהם אבינו, ואברהם ליצחק בנו, ויצחק אבינו ליעקב ואחר כך יעקב העבירו ליוסף (פרקי דרבי אליעזר' תחילת פרק מ, 'ילקוט שמעוני' פרשת שמות סוף רמז קסח, 'שפתי כהן על התורה' פרשת שמות ד"ה עוד ועתה) בשעה שיעקב ירד למצרים (פרקי דרבי אליעזר' תחילת פרק מ, 'ילקוט שמעוני' פרשת שמות סוף רמז קסח). **ונמצא כי המטה הגיע למשה רבינו רק לאחר שהיה בידי שמונת הצדיקים הללו, והרמז לכך בפסוק "וְאֵת הַמִּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בוֹ אֶת הָאֹתוֹת" (שמות ד, יז), שבתביבה "הַמִּטָּה" בתורה יש מעל האות ט' כמה תגין, לרמז כי משה רבינו היה הצדיק הַתְּשִׁיעַ שֶׁהַמִּטָּה הַזֶּה הִיָּה בִידוֹ, כְּמוֹ הַגַּמְטָרִיא שֶׁל הָאוֹת ט' (ביבול הטורים' שמות ד, יז).**

למעשה מיז אחרי שנברא המטה בעולם הוא נמסר לאדם הראשון ומאז עבר מיז ליד בידי גדולי הדורות – מה שלא היה עם שום דבר מִבֵּין כָּל הַעֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁנִּבְרָאוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. שהרי כל מה שנברא בין השמשות (ראה פרקי אבות ה, ו), לא נראה בעולם כי אם בזמן שהיה צורך להשלים את כוונת בריאתו, כמו 'פי הארץ' בזמן קרח ו'פי האתון' בזמן בלעם ו'תולעת השמיר' בזמן שלמה וכן הלאה, חוץ מהמטה. והטעם בזה, **להורות על מעלתו של המטה ועל עניינו מדור לדור, שכונת בריאתו היתה יותר נפלאה וגדולה בתועלתה מהדברים האחרים שנבראו 'בין השמשות', שהרי היה עתיד להתפרסם שמו יתברך בעולם בניסים ונפלאות שיעשו על ידי המטה. ולכן הוא נמסר עם בריאתו מאיש לאיש ולא נגנז במקום אחד עד זמן משה רבינו (בית אלקים' להמב"ט שער היסודות פרק כג ד"ה ועוד תשוב ותראה).**

יעקב אבינו מסר את נפשו בשביל לשמור על המטה שירש מאביו, ולכל מקום שהלך היה 'מקלו' עמו. שכאשר הוא ברח לפדן ארם לקח את המטה עמו בחוזקה מפני עשו אחיו, ואחר כך הוא הביא אותו עמו כאשר חזר ליצחק אביו. על המקל הזה אמר יעקב אבינו "קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמָתִים אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֵת עֲבָדְךָ כִּי בַמִּקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן" – כלומר שעל ידי המקל הזה ניצל, לפי שכאשר הוא ברח מפני עשו אחיו והגיע לנהר הירדן הוא נעצר שם. **ואז בעזרת המטה שהיה בידי הוא בקע את נהר הירדן וחצה אותו** (ראה רש"י בראשית לב, יא) (עפ"י 'ילקוט שמעוני' פרשת חקת רמז תשג ד"ה קח את המטה). **אחר כך המטה הזה היה במשך תקופה מסוימת גם בידי של יהודה בנו של יעקב אבינו** (ילקוט המכירי' תהלים קי סימן ז, 'ארץ החיים' לר' אברהם חיים הכהן על תהלים קי אות ט), וזה מה שתמר ביקשה מיהודה כערבון ועדות עבור שכרה וכפי שאמרה לו "חַתְמָךְ וּפְתִילְךָ וּמַטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדְךָ" (בראשית לח, יח) ('ילקוט המכירי' תהלים קי סימן ז).

משה רבינו הוציא את המטה מגינת יתרו ובזה נודע שהוא יגאל את ישראל

וכשמת יוסף נלקח כל מה שהיה נביתו כולל המטה והושם בארמונו של פרעה (פרקי דרבי אליעזר' תחילת פרק מ). יתרו שהיה אחד מחרטומי מצרים ראה את המטה ואת הסימנים שהיו עליו, וחמד אותו בלבו. וכאשר הוא עזב את מצרים הוא הצליח לקחת את המטה עמו ולתקוע אותו בתוך הגינה שבביתו, אך משם הוא כבר לא היה יכול להוציאו. יתרו השתוקק מאוד שוב לקחתו, והבטיח שמי שיצליח להוציא את המטה מהאדמה יקבל את צפורה בתו לאשה, אך כל גיבורי הקיני שניסו לא הצליחו להוציא את המטה (פרקי דרבי אליעזר' תחילת פרק מ, 'ילקוט שמעוני' שמות רמז קעג, וראה 'ילקוט שמעוני' שמות סוף רמז קסח). **לכן אחרי ששמע יתרו מבנותיו על כוחו של משה אשר הצילם מיד הרועים כפי שנאמר "וַתֵּאמְרֵן אִישׁ מִצָּרֵי הַצִּילֵנוּ מִיַּד הָרְעִים וְגַם דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשְׁקֵךְ אֶת הַצֶּאֱזָן" (שמות ב, יט), אמר יתרו לבנותיו "וַיֵּאמְרוּ אֵל בְּנֹתָיו וַאֲיוֹ לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת הָאִישׁ קְרָאָן לוֹ וַיֵּאכֶל לֶחֶם" (שמות ב, כ) כי הבין שמשה הוא גיבור גדול, ואם כן אולי יוכל לעקור את המטה שבגינה ועל ידי זה יישא את בתו. ולזה אמר "וַיֵּאכֶל לֶחֶם" כי האשה מכונה בשם "לֶחֶם" (ראה רש"י שמות ב, כ) ('יצמח דוד' פרשת שמות דף קלד ע"ב ד"ה ויאמר אל בנותיו).**

יום אחד הגיע משה רבינו אל גינת יתרו והתפלל שם, וכשראה את המטה והכתובים שעליו הרים אותו והוציאו החוצה בקלות רבה. כשראה זאת יתרו נתן לו את צפורה לאשה. והיה משה רועה ומנהיג את צאן יתרו במשך ארבעים שנה באותו מטה, ולא שקלה אותם חית השדה והיו כולם פרים ורבים כצאן קדושים (פרקי דרבי אליעזר' תחילת פרק מ, 'ילקוט שמעוני' שמות רמז קעג, וראה 'ילקוט שמעוני' שמות סוף רמז קסח). **משה רבינו הצליח לשאת את המטה על אף משקלו הרב של ארבעים סאה, לפי שאותיות 'דצ"ך עד"ש באח"ב' שהיו חקוקות עליו היו נושאות את כובד המשקל** (שפתי כהן על התורה' פרשת שמות ד"ה ואת המטה הזה) **כך שהמטה היה נושא את עצמו** (עפ"י 'מדרש שכל טוב' שמות ד, יז). **לכן ה' ציווה את משה רבינו לקחת את המטה ביד אחת בלבד שנאמר "וְאֵת הַמִּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בוֹ אֶת הָאֹתוֹת" (שמות ד, יז). ואכן כך עשה משה רבינו שנאמר "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטַּה הָאֱלֹקִים בְּיָדוֹ" (שמות ד, כ) כאילו היה מקל אחד קטן** (שפתי כהן על התורה' פרשת שמות ד"ה ואת המטה הזה) (להרחבה על עניין צאן יתרו ראה מאמרנו לפרשת ויצא – לגלגל נשמות ישראל שבצאן לבן).

משה לקח את המטה מגינתו של יתרו ובזה הראה כי הוא עתיד לעשות בו אותות, וזולתו לא יקרב איש אל המטה שהרי לא היה יכול להזיזו אף אדם לבד ממנו (אור החיים הקדוש' שמות פרק ד, יז ד"ה ואת המטה). וכשראה זאת יתרו אמר "זה הוא האיש שעתידי לגאול את ישראל!" (תדרשות על התורה' לר' יהושע אבן שועיב תלמיד הרמב"ן פרשת וראא דף כא ע"ב טור א ד"ה ואמר שלח ידך, 'יוסף אברהם' לר' אברהם פאלאג'י במערכת מי אות לד בשם 'ילקוט שמעוני'). וכאשר באו משה רבינו ואהרן הכהן לבית פרעה יחד עם המטה, היו שם בפתח שני כפירי אריות שֶׁשְׁחָרְרוּ אוֹתָם בעצת בלעם הרשע וחרטומי מצרים, וכל מי שהגיע היה נטרף על ידם, ואין אדם שהיה מתקרב אליהם מרוב פחד. אך כאשר משה רבינו הגיע לפתח והכפירים ראו את המטה שבידו, הם באו לקראתו וְשָׁחֲקוּ עִמּוֹ כשחוק הכלבים עם בעליהם בעת בואם מהשדה, והלכו אחריו. כשראו פרעה ועבדיו כך, הם היו מפחדים מאוד מפניהם של משה רבינו ואהרן הכהן (מדרש 'דברי הימים למשה רבינו' באוצר המדרשים אייזנשטיין חלק שני עמ' סט).

המטה פתח את פיו ודיבר עם משה רבינו ולפני בני ישראל, והיה מספר בקול שהוא היה במדין ונהפך ל'נחש' ואחר כך חזר ל'מִטָּה' ('ילקוט שמעוני' שמות רמז קע"א, 'רוקח על התורה' פרשת שמות חלק 'לקח טוב' ד"ה לקול האות) וכך אמר "מטה הייתי ונעשיתי נחש!" ('יצמח דוד' למחבר שו"ת בית דוד פרשת שמות

דף קלה ע"ב טור א ד"ה והיה אם לא יאמינו). ועוד הרים קולו ואמר "טהור הייתי ונטמאתי וחזרתי ונטהרתי!". וזה מה שאמר הקב"ה למשה רבינו "וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקֶלֶךָ הָאֵת הָרֵאשׁוֹן וְהֵאֱמִינוּ לְקֶלֶךָ הָאֵת הָאֲחֵרוֹן" (שמות ד, ח). כלומר שאם לא יאמינו ל"קל האת הראשון" של דיבור המטה (יילקוט שמעוני שמות רמז קע"א, ירוקח על התורה; פרשת שמות חלק ילקח טוב; ד"ה לקול האות) היא האמירה הראשונה של המטה שנעשה לנחש, אז יאמינו ל"קל האת האחרון" של המטה, היא האמירה האחרונה כי טהור היה ונטמא ושוב נטהר. ואחר כך אמר ה' יתברך למשה "וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשִׁנֵי הָאֲתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקֶלֶךָ וְלִקְחֹת מִמִּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכֹת הַיִּבְשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר וְהָיוּ לְדָם בְּיַבְשֹׁתַי" (שמות ד, ח) וכוונתו ב"אֲתוֹת הָאֵלֶּה" הוא על הקול האחרון של האות הראשון כלומר אמירת המטה כי נטמא ונטהר, יחד עם האות הנוסף של הפיכת היד למצורע (צמח דוד) למחבר שו"ת בית דוד פרשת שמות דף קלה ע"ב טור א ד"ה והיה אם לא יאמינו).

משה רבינו הביא את עשרת המכות במצרים באמצעות מטה האלקים

כל צד במטה היה לו ייעוד עיקרי משלו (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א גליון). **בצד אחד** היה חקוק ראשי התיבות של עשרת המכות 'דצ"ך עד"ש באח"ב', ובאמצעותן הכה משה רבינו את המצריים בעשר מכות (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מרבי אברהם גלאנטי, 'דרשות על התורה' לר' יהושע אבן שועיב תלמיד הרמב"ן פרשת וארא דף כא ע"ב טור א ד"ה 'ואמר שלח ידך' עפ"י המדרש). לכן לאחר שלקח משה את המטה שנאמר "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטֵּה הָאֱלֹקִים בְּיָדוֹ" (שמות ד, ט) אמר לו הקב"ה 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּלִקְחֶךָ לָשׁוּב מִצְרִימָה רָאֵה כָּל הַמִּפְתָּיִם אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּיָדְךָ וְעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פְרַעֲה וְאֲנִי אֶחְזַק אֶת לְבֹו וְלֹא יִשְׁלַח אֶת הָעַם" (שמות ד, כא). "רָאֵה כָּל הַמִּפְתָּיִם אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּיָדְךָ" – כלומר תסתכל במטה אשר בידך שבו רשומים כל המופתים, ותעשה אותם לפני פרעה (צרוור המור; פרשת וארא ד"ה וכשראה השם בדבר, 'דרשות על התורה' לר' יהושע אבן שועיב תלמיד הרמב"ן פרשת וארא דף כא ע"ב טור א ד"ה ואמר שלח ידך).

וכך היה שכאשר משה רבינו רצה להביא מכה, הוא היה מסתכל על המטה ליידע איזו מכה ראויה להביא על פרעה (יילקוט המכירי חבקוק א, ז) והיה מכוון את האות של המכה מבין ראשי התיבות 'דצ"ך עד"ש באח"ב' שהיה חקוק במטה ואז הטה בידו את האות של המכה, וכפי שנאמר לו במכת ארבה "נְטַח יָדְךָ עַל אֲרָץ מִצְרַיִם בְּאֲרָבָה וְיַעַל עַל אֲרָץ מִצְרַיִם" (שמות י, יב), ואחר כך היתה באה המכה על מצרים (ימדרש תנחומא; פרשת תזריע אות ח) ועל פרעה (יילקוט המכירי חבקוק א, ז). כך שכל המכות בארץ מצרים היו בכוח המטה (רבינו בחיי במדבר כ, ח ד"ה ודע כי) שעל ידו נכפו שרי מעלה להביא את המכות על המצריים (עפ"י יאור החמה) על זוהר פרשת וארא דף כח ע"א מהרמ"ק). לכן משה רבינו היה צריך להחזיק את המטה בידו בכל המכות אף אם נעשו על ידי אהרן הכהן, וכפי שצוה "וְאֵת הַמִּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֲתוֹת" (שמות ד, יז) (רבינו בחיי במדבר כ, ח ד"ה ודע כי).

כבר מששת ימי בראשית היה המטה מקודש על מנת לגאול גאולה עולמית כפי שאמר הקב"ה למשה רבינו "אם אין אתה רוצה לעשות את שליחותי מקל זה עושה שליחותי" (יילקוט שמעוני שמות רמז קע"א, ראה 'מדרש שכל טוב' שמות ד, יז). ולרוב קדושתו של המטה, לא רצה הקב"ה לטמא אותו באותם מטות של המכשפים שהפכו לתנינים לפני פרעה, לכן ציוה שאהרן יזרוק את המטה שלו והוא זה שיהפוך לתנין ויבלע את שאר המטות ויכללו בו, אך לא את מטה האלקים שבידי משה רבינו (זוהר פרשת וארא דף ע"א ד"ה ואמרת אל אהרן). ומטעם זה גם לא נכתבו המכות במפורש על המטה אלא רק בראשי תיבות, על מנת שלא לרשום דבר רע על גבי 'מטה האלוקים' המקודש (מגלה צפונות; למחבר 'שבט מוסר' חלק ב' פרשת שמות ד"ה אך בפי).

על ידי שאר שמות הקודש שבמטה נעשו לישראל נסים רבים במדבר

בצד שני של המטה היה חקוק שם הוי"ו ברוך הוא – שבאמצעותו קרע משה רבינו את ים סוף (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מרבי אברהם גלאנטי, וראה 'יילקוט המכירי' מזמור עז אות טו) כפי שצוה על ידי ה' שנאמר "וְאֵתְּהָ הָרֵם אֶת מִטָּתְךָ וְיָטַח אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וַיִּבְקַעְהוּ וַיִּבְאֹו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בְּיַבְשָׁה" (שמות יד, טז), "הָרֵם אֶת מִטָּתְךָ" – תרים את המטה ותברור את הצד בו רשום השם הקדוש, "וְיָטַח אֶת יָדְךָ" – תכפוף את ידך בצד אחד של המטה באופן שְׁיִרְאָה שֵׁם ה' למים, וכיון שהמים יראו את שֵׁם ה' הם יברחו מפניו ויבקעו. וכן הזהירו ה' שיטה את ידו כראוי באופן שרק את השם הקדוש הוא יטה לכיוון המים ולא את שמות הקודש האחרים הנמצאים על המטה, לפי שהם נצרכים לשימוש בעתיד בהוצאת המים (זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א ד"ה ואתה הרם את מטך) מן הצור בחורב ומן הסלע בקדש (עפ"י יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א גליון, ועפ"י יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מרבי אברהם גלאנטי).

על אף שהיה תנאי ממי בראשית שהים יבקע (ראה 'שמות רבה' כא, ח), הרי שעוד לא הגיע העת שהתנאי היה צריך להתקיים, לפי שעם ישראל היו רק מאתים ועשר שנה במצרים במקום ארבע מאות שנה. אמנם היה יכול הים להיבקע אף על פי כן לפי שזכותו של יוסף שארונו היה עם ישראל החסיר להם מחשבון ארבע מאות השנים מאה ותשעים שנה שהם גמטריא של התיבה 'פְּקוּד', וכפי שאמר יוסף הצדיק בעצמו ברוח הקודש לפני פטירתו שנאמר "וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו אֲנֹכִי מֵת וְאֱלֹקִים פָּקַד יַפְקֹד אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן הָאֲרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאֲרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבֹתְהֶם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב" (בראשית ל, כד). ואז על ידי המטה משה רבינו הפעיל את העליונים על התחתונים, וקשר את השר הממונה על הים לקיים את גזרת הנס בכוח השם הקדוש שבמטה (יאור החמה) על זוהר פרשת בשלח דף מט ע"א ד"ה 'יר' יצחקי מהרמ"ק).

כאשר הגיעו בני ישראל לחורב לא היה מים לעם לשתות והם : וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תָנוּ לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מֵה תָרִיבוּן עִמָּדִי מֵה תִּנְסוּן אֶת ה' : וַיִּצְקֵם שֵׁם הָעַם לַמַּיִם וַיִּלְךְ הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַמִּית אֹתִי וְאֶת בְּנֵי יִצְחָק וְאֶת מִקְנֵי בְּצִמָּא" (שמות יז, א-ג). אז ציוה אותו ה' יתברך להוציא מים על ידי שְׁיִפָּה עם המטה בצור שנאמר "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעַם וְקַח אֶתְךָ מַזְקָנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטָּת אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ : הֲנִי עֹמֵד לִפְנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוֹר בְּחָרְבַת הַפִּתִּי בְּצוֹר וְיִצְאֹו מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעָם" (שמות יז, ה-ו). באותה שעה משה רבינו השתמש בצד השלישי של המטה (עפ"י רבינו בחיי בראשית

כד פסוק טז, ועפ"י 'אור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מרבי אברהם גלאנטי) **שבו היה חקוק שם קדוש הנקרא שם ע"ב** (עפ"י 'רבינו בחיי' בראשית כד, טז) והכה את הצור שנאמר **"וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינָיו זָקְנֵי יִשְׂרָאֵל"** (שמות יז, ו).

כאשר הגיעו עם ישראל לקדש, צוה משה רבינו ואהרן הכהן לקחת את המטה ולדבר אל הסלע על מנת שיוציא מים ובוזה לממש את **יעוד הצד הרביעי של המטה** (עפ"י 'אור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מאת מחבר הגליון) כפי שנאמר **"קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעינינו ונתן מימינו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בני ישראל"** (במדבר כ, ח). **משה הצטוו להוציא מים על ידי דיבור בלבד ללא הכאה** ('אור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א מרבי אברהם גלאנטי) **ובאמצעות ציור הנחש שעל גבי המטה, כפי מנהגו של הנחש שאין כוחו אלא בפיו** (יילקוט חדשי ערך 'יסים ונפלאות' אות ד בשם זוהר). אך למעשה משה רבינו הניח את המטה על הסלע, והוא התחיל לטפס **מחמת השם הקדוש שהיה על המטה**. כשראה כך משה הוא הכה את הסלע פעמיים כפי שעשה בצור (מדרש אגדה פרשת חקת כ, ו). **ובזה נמצא כי המטה לא מילא את יעודו כראוי, לפי שמשה רבינו לא היה אמור להכות עמו את הסלע אלא רק לדבר** (יילקוט ראובני פרשת בשלח ד"ה א"ר יוסי). **לכן מאותה העת לא הרשה לו הקב"ה להשתמש יותר במטה האלקים** ('הקדמת זוהר' דף ו ע"ב ד"ה וביד המצרי), **והמטה הונח אז במשכן** (יילקוט ראובני פרשת בשלח ד"ה א"ר יוסי).

משה נעזר במטה קודם שהוא נגזז על מנת להחליש את עמלק ואת עמו במלחמה שנאמר **"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצַא הַלְחָם בְּעַמְלֵק מִיָּדוֹ וְנָצַב עַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה וַמְטֵה הָאֱלֹקִים בְּיָדוֹ"** (שמות יז, ט) ובעקבות זה אכן הצליח יהושע שנאמר **"וַיִּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עַמְלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב"** (שמות יז, יג) (מדרש שכל טוב' שמות ד, יז). ועל כך נאמר בפיוט חד גדיא **"ואתה חוטרטא והכה לכלבא"** שפירושו **"בא המקל והכה את הכלב"** – והכוונה שעל ידי **מטהו של משה היה כוח ליהושע להחליש את עמלק** (מורה לספר' על הגדה של פסח לר' ידידיה טיאה ווייל בפירושו לחד גדיא ד"ה ואתא חוטרטא. וראה שם שביאר כי "ואתא נורא ושרף לחוטרטא" פירושו שבעבירות שהן 'איש' גרמו שנתחוק שוב מה שנחלש על ידי מטהו של משה). **ובסוף ימיו של משה רבינו הוא השתמש שוב במטה, כאשר מלאך ס"מ שהוא מלאך המוות ניסה לקחת את נשמתו, ואז משה הכה אותו באמצעות המטה ועל ידי כן עיוור אותו ונטל את קרן הודו** (דברים רבה' יא אות ט). **והוא כמעט הרגו, לולא בת קול שעצרה בעדו בטענה שמלאך המוות נצרך לעולם** (מדרש 'פסירת משה רבינו ע"ה' באוצר המדרשים אייזנשטיין עמ' שע ד"ה אמר הקב"ה).

מטה האלקים היה בידי מלכי בית דוד ועתיז להיות בידי מלך המשיח

חוץ ממשה רבינו לא היה שום נביא שהשתמש במטה לפי שהשימוש בו הוא סימן למלוכה. וגם יהושע על אף שהיה יורשו וממלא מקומו של משה רבינו, לא נשא עמו את המטה אלא רק **"כידון"** כפי שנאמר **"וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ נִטָּה בְּיָדוֹ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ אֶל הַעֵי פִי בְּיָדוֹ אֲתַנְנָה וַיֵּט יְהוֹשֻׁעַ בְּיָדוֹ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ אֶל הַעֵיר"** (יהושע ח, ה). **לכן משה רבינו שנשא את המטה לא היה צריך להיעזר בשום מלאך, לעומת יהושע שכן נעזר במלאך מטטרו"ן שהוא שר צבא ה' שבא לפניו לאחר שהוא נכנס לארץ ישראל כפי שנאמר **"וַיְהִי בְּהִיטוֹת יְהוֹשֻׁעַ בְּיָרִיחוֹ וַיִּשְׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וַהֲנֵה אִישׁ עֹמֵד לִנְגְדוֹ וַחֲרָבָה שְׁלֹפָפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אֶתְּהָ אִם לְצָרֵינוּ: וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא ה' עִתָּה בְּאֵתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פְּנֵיו אֲרָצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדָנִי מִדְּבַר אֶל עַבְדּוֹ"** (יהושע ה, יג – יד) ('אור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף מח ע"א ד"ה 'ארישי ממחרת').**

מטה האלוקים היה גם בידי דוד המלך ('ארץ החיים' על התהלים מזמור י אות כ) **ועבר לידיהם של שאר מלכי בית דוד** (יילקוט שמעוני תהלים קי רמז תתסט), **וכך היה בידי כל מלך ומלך** (יילקוט המכירי תהלים מזמור קי, ז, 'ארץ החיים' על התהלים מזמור י אות כ, 'נפש כל חי' לר' חיים פאלאגי מערכת מ' אות כב ד"ה 'מטה' בשם 'ארץ החיים') **עד לחורבן בית המקדש** (וימהר אברהם לר' אברהם פאלאגי מערכת המ' אות רב). **ובכלל המלכים היה גם שלמה המלך אשר קיבל את המטה והיה מתגונן על ידו**. כי שלמה הודח ממלכותו על ידי 'אשמדאי' מלך השדים, **לכן כשחזר למלכותו היה מסתובב בכל מקום עם 'מקלו' שהוא היה 'מטה האלוקים' שעליו היה חקוק שם ה' – ודבר זה היווה עבורו שמירה מפני אשמדאי שלא יחזור ויגרשהו ממלכותו**. וזו היא כוונת רבותינו ששלמה המלך בסוף מלכותו מלך **"על מקלו"** (ראה גמ' סנהדרין דף כ ע"ב) כלומר מה שהביא בסופו של דבר לחיזוק מחדש והתבססות מלכותו הוא מטה האלוקים שבידו (מדרש האיתמרי' למחבר ספר 'שבת מוסר' דרוש י לתשובה ד"ה הנה לך).

מטה האלקים נגזז מזמן חורבן בית ראשון (יילקוט שמעוני תהלים קי רמז תתסט, 'ארץ החיים' על התהלים לה' אברהם חיים הכהן דף ק ע"ב) **בימיו של ירמיה הנביא, ונסתר מעיני כל חי ביחד עם האוהל מועד, ארון העדות ושאר כלי הקודש שנעשו במדבר** (מדרש שכל טוב' שמות ד, יז) **עד לימות המשיח, ועם המטה גם נגזזו הניסים הגלויים שהיו קשורים בו** (יילקוט שמעוני תהלים קי רמז תתסט, 'יילקוט המכירי' תהלים מזמור קי, ז). **ועתיז הקב"ה להשיב את המטה לידינו של מלך המשיח** (יילקוט שמעוני תהלים קי רמז תתסט, 'יילקוט המכירי' תהלים מזמור קי, ז). **וכפי שנרמז בפסוקים **"עַד אֲשֵׁית אֲבִיבָה הַדָּם לְרַגְלֶיךָ: מַטֵּה עַזְזֶךָ יִשְׁלַח ה' מְצִיּוֹן דָּהָה בְּקֶרֶב אֲבִיבָה"** (תהלים קי, א), כי סופי תיבות **"עַד אֲשֵׁית אֲבִיבָה"** הן בגמטריא 'משיח בן דוד' ('תומת אבן' להחיד"א על התהלים מזמור קי, ב ד"ה ובספר ארץ החיים) **לפי שעתיד משיח בן דוד לרדות בעובדי אלילים כשם שרודים בכלבים, באמצעות 'מטה האלקים'** (יילקוט שמעוני תהלים קי רמז תתסט, 'יילקוט המכירי' תהלים מזמור קי, ז) **במהרה בימינו, אמן**.**

העלון גם לרפואה שלימה של מאיר בן מרים הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של דוד דורו בן פיננה הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של נועם עזרא בן עליזה הי"ד	העלון גם לעילוי נשמות: לאה מרים בת נחמיה ז"ל לופה שרה בת נחנח צבי ז"ל שרה כרמלה בת ר' שלום ז"ל מיכל בת יצחק ז"ל ישעיה נרשון (שבידל"א)	העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ושרה אשת דוד דוד בן ישי – הנחלת ממרים ז"ל העלון השובע גם לעילוי נשמות הרמזת אשת חבר: עליזה בת יפה ז"ל
העלון לרפואה והחלפה בכל עניין של: רושמיית אלישבע בת חיה הי"ד אורי הכהן בן פרופא הי"ד	העלון גם לרפואת חילדות סליה אסתר בת אליגו הי"ד שירה בת אילנה הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של אבישלוס בן רות הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של מוריה בת רחל רלנדה הי"ד	העלון גם לעילוי נשמות: משה בר זוהר ז"ל
העלון גם לרפואה שלימה של רומי בת סליה הי"ד נזיה בת סליה הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של ציננה שושנה בת חנה כמון הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של יפעת לאה בת שמחה הי"ד עמיאל בן אסתר הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של רמית בת רבקה בת חנה הי"ד חנה בת גיטל הי"ד	העלון גם לעילוי נשמות: משה בר זוהר ז"ל
העלון לרפואת חילדות רומי בת סליה הי"ד נזיה בת סליה הי"ד	העלון גם לרפואה שלימה של רמית בת רבקה בת חנה הי"ד חנה בת גיטל הי"ד	העלון גם לעילוי נשמות: משה בר זוהר ז"ל	העלון גם לעילוי נשמות: משה בר זוהר ז"ל	העלון גם לעילוי נשמות: משה בר זוהר ז"ל